

УДК 81'37

ГАРМОНІЙНИЙ ЧИ ГАРМОНІЧНИЙ?

САХАРОВА
Ольга Вікторівна,

доктор філологічних наук, доцент
кафедри мов Національної
музичної академії України ім. П.І.
Чайковського, вул. архітектора
Городецького 1-3/11, Київ, 01001
E-mail: olsakh@ukr.net
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1879-6660>

Olha
SAKHAROVA,

Doctor of Philology, Associate
Professor of the Department
of Languages, P.I. Tchaikovsky
National Music Academy of Ukraine
Architect Gorodetsky St., 1-3 / 11,
Kyiv, 01001
E-mail: olsakh@ukr.net

У сучасній українській мові активно вживаними є дві паралельні прикметникові форми: *гармонічний* та *гармонійний*. На відміну від багатьох інших атрибутів, що є переважно результатом невдалого перекладу (наприклад, *драматургічний* замість *драматургійний*), вони утворюють паронімічну кореляцію.

Прикметник *гармонічний* походить від професіоналізму *гармонія*, що в тлумачному словнику інтерпретовано як «1. муз. Закономірне поєднання тонів в одночасному звучанні; співзвуччя, співзвучність, милозвучність. // Частина теорії музики, вчення про правильну побудову співзвуччя в композиції» (НТСУМ, 1: 415). Відповідно, атрибут найчастіше вживаний у фахових текстах (або комунікативних ситуаціях) та поширений у фахових словосполученнях на зразок *гармонічні інтервали*, *гармонічна система* тощо. Пор.: *Виклад матеріалу відрізняється системністю і послідовністю, елементи гармонічної системи розглядаються в органічному поєднанні теоретичного й історичного, структурного та процесуального аспектів* (Лекції: 9); *Перетворення музичних інтервалів з мелодичних на гармонічні змінило їх якість, отже і естетичні оцінки їх з боку музикантів і слухачів* (Лекції: 20).

У професійному музичному дискурсі активно вживають також професіоналізми – словотвірні похідні від цього прикметника, наприклад, *енгармонічний*. Пор. *Від хроматичного строю енгармонічний відрізняється надзвичайною складністю інтонування, тому можливість його значного поширення ставиться згаданими авторами під сумнів, хоча вони й не заперечують, що є люди, котрі відчують справжню насолоду від енгармонічного співу* (Лекції: 19).

Прикметник *гармонійний* утворений від слова *гармонія*, одне із значень якого також пов'язане з теорією та практикою музичного мистецтва: «Злагожене звучання, приємне для слуху; милозвучність» (НТСУМ, 1: 415). У такій інтерпретації увагу акцентовано на емоційному сприйнятті мистецтва, а не на фаховому аналізі. *Раптом ззаду я почув голос, чистий і гармонійний, наче родився з тепла блакиті* (М. Коцюбинський) (НТСУМ, 1: 414).

Із виходом за межі музичного дискурсу пов'язане інше представлене у словнику переносне значення слова *гармонія*: «Поеднання, злагодженість, взаємна відповідність якостей (предметів, явищ, частин цілого)». Тому гармонійний – це той, «який знаходиться в чіткій відповідності з чим-небудь, сповненою гармонії» (НТСУМ, 1: 414).

Як одна з категорій естетики *гармонія* належить до філософського дискурсу: «В широкому (первісному) розумінні – зв'язок, стрункість, домірність; естетична категорія, яка позначає цілісність, злитність, взаємодію усіх частин і елементів форми. Одушевлену гармонію, сповнену людським змістом і почуттям, називають красою» (Короткий). Тому на підсвідомому рівні кожна особистість прагне відчутти гармонію з людьми, зі світом, з собою, щоб зробити своє життя *гармонійним*.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

НТСУМ – Новий тлумачний словник української мови в 3-х т.т. Київ: Видавництво Аконіт, 2001.

Лекції – Лекції з теорії гармонії. Бондаренко Т.О., Котляревський І.А., Пясковський І.Б., Самохвалов В.Я., Чижик І.О. Житомир, 2018. 356 с.

Короткий – Короткий словник понять і термінів з естетики. <https://studfile.net/preview/7196766/page:28>